EKSTREMALNA HODOWLA KOTÓW W EUROPIE

Przegląd cech ryzykownych, regulacji prawnych i ochrony dobrostanu

MAPOWANIE USTAWODAWSTWA • 2026

Wydanie polskie | stan na 14 listopada 2026 r.

WYGLĄD NIE MOŻE KOSZTOWAĆ ZDROWIA

Opracowanie przygotowane na podstawie broszury „Extreme Breeding in Europe – Mapping of Legislation” (Eurogroup for Animals, czerwiec 2026), aktualnych aktów prawnych UE i wybranych źródeł krajowych.

STRESZCZENIE

Hodowla ekstremalna polega na selekcji kotów pod kątem wyglądu, który odbiega od funkcjonalnej budowy gatunku i może powodować ból, choroby, ograniczenia zachowania albo konieczność stałej opieki weterynaryjnej. W przypadku kotów szczególne znaczenie mają: złożone uszy, skrajnie skrócona kufa, skrócone kończyny, brak funkcjonalnej sierści oraz skrajne cechy czaszki i oczu.

Najważniejszą zmianą prawną jest Rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2026/1818 w sprawie dobrostanu psów i kotów oraz ich identyfikowalności. Akt wszedł w życie 30 sierpnia 2026 r., ale zasadniczo będzie stosowany od 31 sierpnia 2028 r. Przewiduje m.in. zakaz wykorzystywania do rozrodu kotów o przesadnych cechach pokrojowych stwarzających wysokie ryzyko szkód dla dobrostanu, a także wykluczanie takich kotów z pokazów, wystaw i konkursów. Szczegółowy katalog cech ma zostać doprecyzowany aktem delegowanym do 30 czerwca 2030 r. [1]

Na poziomie krajowym najbardziej jednoznaczne rozwiązania dotyczące kotów występują m.in. w Niderlandach, Austrii, Belgii (Flandria), Niemczech, Francji, Szwecji, Norwegii i Szwajcarii. Niderlandy wprowadziły od 1 stycznia 2026 r. zakaz utrzymywania kotów bezwłosych i kotów z fałdowanymi uszami, z wyjątkami przejściowymi dla zwierząt posiadanych wcześniej. [2]

W wielu pozostałych państwach obowiązują ogólne przepisy o ochronie zwierząt lub zakazy rozmnażania zwierząt, których potomstwo może cierpieć, ale nie zawsze istnieją szczegółowe kryteria, listy cech, procedury kontroli ani sankcje dostosowane do hodowli ekstremalnej.

Główna konkluzja: skuteczna ochrona wymaga oceny cech i ryzyka zdrowotnego konkretnego zwierzęcia, a nie wyłącznie nazwy rasy. Prawo powinno obejmować również mieszańce, prywatnych hodowców, ogłoszenia internetowe i import.

JAK CZYTAĆ ZESTAWIENIE

• Regulacja szczególna – krajowy przepis wprost dotyczy cech, dziedzicznych wad lub hodowli prowadzącej do cierpienia.

• Regulacja ogólna – istnieje ogólny zakaz okrutnej hodowli albo obowiązek ochrony zdrowia potomstwa, ale bez wyraźnej listy cech kotów.

• Brak potwierdzonej regulacji szczególnej – w przejrzanych źródłach nie potwierdzono odrębnego zakazu dotyczącego ekstremalnych cech kotów; nie oznacza to braku ogólnego prawa ochrony zwierząt.

Wprowadzenie i metodologia

Broszura bazowa Eurogroup for Animals analizowała przepisy w 22 państwach i opisywała różne modele regulacji: zakaz hodowli określonych cech, ochronę przyszłego potomstwa, ograniczenia rasowe, zakazy importu lub obrotu oraz zakazy wystawiania. Niniejsze opracowanie zachowuje tę logikę, ale zawęża analizę do kotów i rozszerza wykaz do 50 państw europejskich.

Zakres krajowy został opracowany jako przegląd źródeł urzędowych i porównawczych dostępnych na dzień wskazany na okładce. Nie wszystkie państwa publikują jednolite, łatwo dostępne teksty w języku angielskim. Tam, gdzie nie udało się potwierdzić przepisu dotyczącego wprost kotów, zastosowano ostrożną kwalifikację zamiast domniemywać brak ochrony. Zestawienie nie zastępuje analizy prawniczej prawa krajowego.

1. NOWE RAMY PRAWNE UNII EUROPEJSKIEJ

Rozporządzenie (UE) 2026/1818 – co zmienia?

Rozporządzenie 2026/1818 ustanawia wspólne minimalne wymogi dobrostanu i identyfikowalności psów i kotów hodowanych lub utrzymywanych w zakładach, wprowadzanych do obrotu na rynku UE oraz przywożonych do Unii. Jest bezpośrednio stosowane, lecz poszczególne obowiązki zaczynają działać w różnych terminach. [1]

• Artykuł 8 ust. 1: strategie hodowlane mają minimalizować ryzyko uzyskiwania genotypów powiązanych ze szkodliwym wpływem na zdrowie i dobrostan.

• Artykuł 8 ust. 2: zakładom hodowlanym nie wolno wykorzystywać do rozrodu kotów o przesadnych cechach pokrojowych, jeżeli wiążą się one z wysokim ryzykiem negatywnych skutków dla dobrostanu kota lub potomstwa. Wymagana jest konsultacja z lekarzem weterynarii lub niezależną osobą wykwalifikowaną działającą na jego odpowiedzialność.

• Artykuł 8 ust. 3: akty delegowane mają określić wyłączane genotypy i cechy pokrojowe oraz metody oceny. Termin dla cech pokrojowych: 30 czerwca 2030 r.; dla genotypów: 30 czerwca 2036 r.

• Artykuł 8 ust. 4: zakaz kojarzenia rodziców z potomstwem, rodzeństwa, przyrodniego rodzeństwa oraz dziadków z wnukami, z wąskim wyjątkiem dotyczącym zachowania lokalnych ras o ograniczonej puli genetycznej; zakaz hodowli w celu uzyskania mieszańców.

• Artykuł 19: koty o przesadnych cechach pokrojowych oraz koty okaleczone w celu zmiany wyglądu mają być wykluczane z pokazów, wystaw i konkursów.

• Artykuły 20–21: system identyfikacji, rejestracji i weryfikacji ofert internetowych. Terminy obowiązkowego znakowania są etapowe; dla kotów właścicieli nieprowadzących obrotu przewidziano datę 31 sierpnia 2041 r.

• Artykuł 30: państwa mogą utrzymywać lub przyjmować surowsze krajowe przepisy ochronne, z zastrzeżeniem zasad rynku wewnętrznego.

Terminy, które trzeba zapamiętać

DATA	SKUTEK
30.08.2026	Wejście rozporządzenia w życie.
31.08.2028	Początek zasadniczego stosowania rozporządzenia.
01.07.2030	Stosowanie zakazu hodowli kotów o przesadnych cechach pokrojowych (art. 8 ust. 2).
30.06.2030	Termin przyjęcia aktu delegowanego określającego cechy pokrojowe.
31.08.2030	Rozpoczęcie identyfikacji i rejestracji kotów przez podmioty wprowadzające je do obrotu.
01.07.2036	Stosowanie obowiązku dotyczącego szkodliwych genotypów (art. 8 ust. 1).
31.08.2041	Identyfikacja i rejestracja kotów właścicieli nieprowadzących obrotu.

Ważne: rozporządzenie nie oznacza, że od sierpnia 2026 r. wszystkie jego obowiązki są już egzekwowalne. Daty stosowania poszczególnych przepisów są odrębne. Do czasu wejścia w życie pełnego reżimu nadal istotne są krajowe przepisy, które mogą być bardziej rygorystyczne.

Źródło podstawowe: tekst polski Rozporządzenia (UE) 2026/1818 w Dzienniku Urzędowym UE. [1]

2. CECHY EKSTREMALNE I ICH KONSEKWENCJE

Cechy, które powinny uruchamiać ocenę ryzyka

Nie każda cecha rasy automatycznie oznacza cierpienie. Problem pojawia się wtedy, gdy nasilenie cechy ogranicza normalne funkcjonowanie, zwiększa ryzyko choroby, powoduje ból albo wymaga stałych zabiegów pielęgnacyjnych lub leczenia. Ocena powinna uwzględniać fenotyp, genotyp, historię zdrowotną, zachowanie i zdolność do naturalnego rozmnażania.

2.1. Złożone uszy – Scottish Fold

Charakterystyczne załamanie małżowin usznych jest związane z wariantem genu TRPV4 wpływającym na rozwój chrząstki. Zmiana nie ogranicza się do ucha: może powodować osteochondrodysplazję, nieprawidłowy rozwój kości i chrząstek, sztywność, kulawiznę oraz bolesne zmiany stawowe. Nasilenie objawów jest zmienne, ale sam mechanizm genetyczny stanowi istotny problem dobrostanowy. [2, 3]

2.2. Skrócone kończyny – Munchkin i typy pokrewne

Selekcja na bardzo krótkie kończyny może wiązać się z nieprawidłowościami rozwoju chrząstki i kości, ograniczeniem ruchu oraz problemami stawowymi i kręgosłupa. Z punktu widzenia dobrostanu istotne jest, czy kot może swobodnie skakać, wspinać się, biegać, pielęgnować ciało i przyjmować naturalne pozycje. [4]

2.3. Bezwłosość – Sphynx, Bambino, Peterbald i inne typy

Brak funkcjonalnej sierści i niekiedy ograniczenie lub brak wibrysów zwiększają podatność na wychłodzenie, przegrzanie, urazy skóry i oparzenia słoneczne. Wibrysy są narządem czucia i wspierają orientację przestrzenną oraz ocenę otoczenia. Sama nazwa rasy nie zastępuje oceny konkretnego zwierzęcia; kluczowa jest rzeczywista funkcjonalność okrywy i narządów czucia.

2.4. Skrajna brachycefalia – koty perskie i egzotyczne krótkowłose

Silnie skrócona kufa może współwystępować z płytkimi oczodołami, nadmierną ekspozycją gałek ocznych, problemami z zamykaniem powiek, łzawieniem, urazami rogówki, wadami zgryzu i zaburzeniami oddychania. Badania nad kotami perskimi i egzotycznymi krótkowłosymi wskazują na związek skrajnej budowy twarzoczaszki z nieprawidłowościami okulistycznymi i stomatologicznymi. [5, 6]

2.5. Brak ogona lub skrajnie skrócony ogon – Manx i typy pokrewne

Mutacje wpływające na długość ogona mogą być powiązane z wadami kręgosłupa i rdzenia kręgowego, zaburzeniami neurologicznymi oraz problemami z kontrolą oddawania moczu i kału. W ocenie hodowlanej należy brać pod uwagę wariant genetyczny i ryzyko dla potomstwa, a nie jedynie długość ogona.

2.6. Nadmierne owłosienie, fałdy i inne przesadne cechy

Bardzo długa lub gęsta sierść może wymagać intensywnej pielęgnacji i sprzyjać kołtunieniu, podrażnieniom skóry oraz ograniczeniom ruchu, jeśli nie jest utrzymywana w odpowiednim stanie. Nadmierne fałdy skórne mogą powodować zapalenia i infekcje. Cechy te należy oceniać pod kątem rzeczywistego wpływu na zdrowie i zachowanie kota.

Zasada oceny: jeśli wygląd wymaga, aby zwierzę było leczone, operowane, chronione przed zwykłą aktywnością lub stale pielęgnowane w sposób kompensujący wadę budowy, nie powinien być celem dalszej selekcji hodowlanej.

3. ZESTAWIENIE PAŃSTW UNII EUROPEJSKIEJ

Poniższa tabela obejmuje wszystkie 27 państw UE. Wpisy opisują stan przepisów dotyczących hodowli i cech kotów, a nie pełny katalog krajowych wymogów rejestracji, sprzedaży, transportu czy utrzymania zwierząt. Podstawą porównania są raport Eurogroup for Animals (czerwiec 2026), przegląd prawa UE z 2025 r. oraz wskazane akty urzędowe. [7, 8]

PAŃSTWO	MODEL	GŁÓWNE USTALENIA
Austria	**Szczególna**	Tierschutzgesetz §§ 5, 22a–22c. Zakaz Qualzucht; hodowcy mają używać zdrowych zwierząt, oceniać ryzyko dziedziczne i dokumentować diagnostykę. Ograniczenia obejmują także obrót i przekazywanie zwierząt o cechach zakazanej hodowli. [9]
Belgia	**Szczególna / regionalna**	Flandria: zakaz hodowli i utrzymywania Scottish Fold oraz przepisy o dziedzicznych wadach. Walonia uchyliła dekret z 2024 r. w grudniu 2025 r.; przygotowywano uproszczone nowe ramy. Nie należy utożsamiać prawa Flandrii z całym państwem. [7]
Bułgaria	**Ogólna**	Przepisy weterynaryjne i dobrostanowe regulują hodowlę oraz obiekty, ale w źródłach przeglądu nie potwierdzono szczegółowego zakazu określonych ekstremalnych cech kotów. [7, 8]
Chorwacja	**Ogólna**	Ustawa o ochronie zwierząt i przepisy o hodowli zwierząt towarzyszących ustanawiają ogólne obowiązki. Nie potwierdzono odrębnego krajowego zakazu konkretnych ekstremalnych cech kotów. [8]
Cypr	**Ogólna**	Obowiązują ogólne przepisy ochrony i dobrostanu zwierząt; brak potwierdzonej w przeglądanych źródłach listy zakazanych cech kotów. [8]
Czechy	**Ogólna**	Ustawa nr 246/1992 o ochronie zwierząt przed okrucieństwem zawiera ogólne zasady ochrony. Nie potwierdzono szczegółowego zakazu hodowli Scottish Fold, Munchkin lub kotów bezwłosych. [8]
Dania	**Ogólna**	Obowiązują ogólne przepisy dobrostanowe i zasady hodowli; raport z 2026 r. wskazuje szczegółowe kryteria przede wszystkim dla wybranych ras psów, nie kotów. [7]
Estonia	**Ogólna**	Ustawa o ochronie zwierząt ogranicza m.in. okaleczanie dla wyglądu. Nie potwierdzono szczególnego krajowego zakazu ekstremalnych cech pokrojowych kotów. [8]
Finlandia	**Szczególna**	Animal Welfare Act 693/2023, § 25: zakaz rozmnażania, jeśli kojarzenie może prowadzić do potomstwa cierpiącego z powodu choroby lub złego dobrostanu albo istotnie szkodzić rodzicowi. Przepisy obejmują także koty. [7]
Francja	**Szczególna**	Code rural et de la pêche maritime, art. R214-23: zakazuje selekcji zwierząt towarzyszących według kryteriów mogących zagrozić zdrowiu i dobrostanowi ich samych lub potomstwa. Przepis jest szeroki, a egzekwowanie stanowi wyzwanie. [10]
Niemcy	**Szczególna**	Tierschutzgesetz § 11b zakazuje hodowli kręgowców, jeżeli można oczekiwać dziedzicznych wad narządów lub zachowania powodujących ból, cierpienie albo szkody. Obejmuje koty; brak jednolitej listy ras zakazanych. [11]
Grecja	**Szczególna / ogólna**	Ustawa nr 4830/2021 i wcześniejsze przepisy zakazują hodowli zwierząt, których cechy anatomiczne, fizjologiczne lub behawioralne mogą szkodzić samicy lub potomstwu. Szczegółowa lista cech wymaga doprecyzowania aktami wykonawczymi. [7, 8]
Węgry	**Szczególna / ogólna**	Dekret rządowy 41/2010 zawiera ograniczenia hodowli zwierząt towarzyszących z wadami dziedzicznymi i ryzykiem cierpienia potomstwa. W dostępnych źródłach nie wskazano odrębnego zakazu konkretnych ras kotów. [8]
Irlandia	**Ogólna**	Obowiązują ogólne przepisy ochrony zwierząt i regulacje dotyczące hodowli; w przeglądzie z 2026 r. nie potwierdzono ustawowych, szczegółowych kryteriów zakazujących określonych cech kotów. [7]

3. ZESTAWIENIE PAŃSTW UE – CIĄG DALSZY

PAŃSTWO	MODEL	GŁÓWNE USTALENIA
Włochy	**Ogólna**	Obowiązują ogólne przepisy ochrony zwierząt i zakazy znęcania. Nie potwierdzono w analizowanych źródłach odrębnego krajowego zakazu ekstremalnej hodowli kotów. [7]
Łotwa	**Ograniczona / ogólna**	Przepisy ograniczają obrót zwierzętami z określonymi wadami dziedzicznymi; przegląd z 2025 r. wskazuje wyraźniej na psy. Zakres zastosowania do poszczególnych cech kotów wymaga weryfikacji w prawie krajowym. [8]
Litwa	**Szczególna / ogólna**	Ustawa o ochronie, utrzymaniu i wykorzystywaniu zwierząt zawiera zakazy dotyczące hodowli zwierząt z dziedzicznymi cechami prowadzącymi do cierpienia. Szczegółowy zakres wobec poszczególnych ras kotów wymaga interpretacji krajowej. [8]
Luksemburg	**Szczególna**	Ustawa o ochronie zwierząt z 2018 r. zakazuje hodowli zwierząt z cechami mogącymi prowadzić do niezdrowego potomstwa lub negatywnie wpływać na jego dobrostan. Raport z 2026 r. wskazuje problemy z egzekwowaniem. [7]
Malta	**Ogólna**	Obowiązują ogólne ramy ochrony zwierząt; nie potwierdzono w przeglądanych źródłach szczególnego zakazu określonych cech kotów.
Niderlandy	**Bardzo szczególna**	Zakaz hodowli kotów bez funkcjonalnej sierści i kotów z fałdowanymi uszami; od 1 stycznia 2026 r. także zakaz ich utrzymywania i udziału w pokazach, z wyjątkami przejściowymi dla zwierząt posiadanych przed tą datą. [2, 12]
Polska	**Ogólna**	Ustawa o ochronie zwierząt (tekst jedn. Dz.U. 2026 poz. 1485) ustanawia ogólne obowiązki opieki i zakaz znęcania, ale nie zawiera odrębnego katalogu zakazanych cech hodowlanych kotów. Art. 10a reguluje obrót i rozmnażanie handlowe psów i kotów, z wyjątkiem hodowli zarejestrowanych w ogólnokrajowych organizacjach społecznych. [13]
Portugalia	**Ogólna**	Decreto-Lei n.º 276/2001 i przepisy zmieniające ustanawiają ogólne standardy ochrony zwierząt towarzyszących; raport wskazuje, że zakaz ekstremalnej hodowli można wywodzić z zasad dobrostanu, ale nie identyfikuje szczegółowego katalogu cech kotów. [7]
Rumunia	**Szczególna / ogólna**	Ustawa nr 205/2004 o ochronie zwierząt zawiera ograniczenia hodowli zwierząt z cechami dziedzicznymi mogącymi powodować cierpienie. Brak potwierdzonej, szczegółowej listy ras kotów w źródłach przeglądu. [8]
Słowacja	**Szczególna / ogólna**	Dekret nr 123/2008 o ochronie zwierząt towarzyszących zawiera ograniczenia hodowli, gdy cechy dziedziczne mogą powodować cierpienie lub problemy dobrostanowe. [8]
Słowenia	**Szczególna / ogólna**	Animal Protection Act, art. 15, zakazuje hodowli kręgowców z dziedzicznymi wadami, które mogą prowadzić do cierpienia. Nie wskazano odrębnego katalogu ras kotów. [8]
Hiszpania	**Szczególna**	Ustawa 7/2023, art. 27, zakazuje rozmnażania zwierząt, których cechy lub wady mogą prowadzić do poważnych problemów zdrowotnych. Raport z 2026 r. wskazuje jednak na potrzebę doprecyzowania i skutecznego wdrożenia. [7, 8]
Szwecja	**Szczególna**	Animal Welfare Act i przepisy SJVFS 2020:8 zakazują wykorzystywania w hodowli kotów z chorobami, wadami lub cechami dziedzicznymi mogącymi powodować cierpienie potomstwa albo ograniczać naturalne zachowanie. [14]

Uwaga interpretacyjna

Kwalifikacja „szczególna / ogólna” oznacza, że istnieje przepis odnoszący się do dziedzicznych wad lub dobrostanu potomstwa, ale niekoniecznie szczegółowy zakaz rasy albo fenotypu. Nie należy zatem traktować wszystkich państw w tej grupie jako równoważnych. W szczególności zakres regulacji może zależeć od regionu, rodzaju hodowli, liczby miotów i tego, czy działalność ma charakter komercyjny.

4. POZOSTAŁE PAŃSTWA EUROPEJSKIE

Poniższa część rozszerza mapowanie poza Unię Europejską. W odniesieniu do państw spoza UE trzeba odróżnić: (1) krajowe przepisy o dobrostanie, (2) Europejską konwencję o ochronie zwierząt domowych (ETS nr 125), (3) przyszłe ewentualne stosowanie unijnych zasad w ramach EOG lub dostosowania prawa. Sama obecność państwa w systemie Rady Europy albo podpisanie konwencji nie oznacza automatycznie identycznych zakazów hodowlanych.

Państwa z potwierdzonymi istotnymi regulacjami

PAŃSTWO	MODEL	GŁÓWNE USTALENIA
Norwegia	**Szczególna**	Dyrevelferdsloven § 25 wymaga hodowli zwierząt zdrowych i funkcjonalnych; nie wolno utrwalać genów szkodliwych dla funkcji fizycznych lub psychicznych ani ograniczających naturalne zachowanie. Norweski organ ds. bezpieczeństwa żywności uznał hodowlę Scottish Fold za sprzeczną z tym standardem. [15]
Szwajcaria	**Szczególna**	Tierschutzverordnung, art. 25: hodowla ma prowadzić do zdrowych zwierząt; zakazane są kojarzenia, po których można oczekiwać dziedzicznych braków lub deformacji narządów powodujących ból, cierpienie lub szkodę, a także cech uniemożliwiających normalne współżycie z osobnikami tego samego gatunku. [16]
Wielka Brytania	**Zróżnicowana**	Animal Welfare Act 2006 ustanawia ogólne obowiązki dobrostanu. W Szkocji przepisy licencyjne dotyczące hodowli kotów zakazują wykorzystywania do rozrodu kota, jeśli jego genotyp, budowa, zachowanie lub stan zdrowia mogą szkodzić jemu lub potomstwu. W Anglii i Walii obowiązują ogólne regulacje licencyjne i dobrostanowe. [17]

Pozostałe państwa – stan rozpoznania

Dla poniższych państw nie potwierdzono w przejrzanych źródłach odrębnego, krajowego zakazu hodowli konkretnych cech kotów. Nie oznacza to, że hodowla powodująca cierpienie jest dozwolona: co do zasady należy sprawdzić krajowe ustawy o ochronie zwierząt, przepisy weterynaryjne, regulacje hodowlane i ratyfikację konwencji ETS nr 125. W wielu państwach obowiązują ogólne zakazy znęcania się nad zwierzętami, ale ich zastosowanie do hodowli ekstremalnej zależy od dowodów, interpretacji i egzekwowania.

PAŃSTWO	STATUS W PRZEGLĄDZIE
Albania	Brak potwierdzonej regulacji szczególnej
Andora	Ogólne ramy ochrony; brak potwierdzonej listy cech kotów
Armenia	Brak potwierdzonej regulacji szczególnej
Azerbejdżan	Brak potwierdzonej regulacji szczególnej
Białoruś	Brak potwierdzonej regulacji szczególnej
Bośnia i Hercegowina	Ogólne ramy ochrony; brak potwierdzonego zakazu fenotypowego
Gruzja	Brak potwierdzonej regulacji szczególnej
Islandia	Ogólne ramy ochrony; brak potwierdzonej listy cech kotów
Kosowo	Brak potwierdzonej regulacji szczególnej
Liechtenstein	Ogólne ramy ochrony; brak potwierdzonego zakazu fenotypowego
Mołdawia	Brak potwierdzonej regulacji szczególnej
Monako	Brak potwierdzonej regulacji szczególnej
Czarnogóra	Brak potwierdzonej regulacji szczególnej
Macedonia Północna	Brak potwierdzonej regulacji szczególnej
Rosja	Brak potwierdzonej regulacji szczególnej
San Marino	Brak potwierdzonej regulacji szczególnej
Serbia	Ogólne ramy ochrony; brak potwierdzonej listy cech kotów
Turcja	Ogólne ramy ochrony; brak potwierdzonego zakazu fenotypowego
Ukraina	Ogólne ramy ochrony; brak potwierdzonej listy cech kotów
Watykan	Brak wystarczających publicznych danych do oceny

Europejska konwencja o ochronie zwierząt domowych

Konwencja Rady Europy ETS nr 125 zawiera zasady dotyczące hodowli: dobór zwierząt powinien uwzględniać cechy anatomiczne, fizjologiczne i behawioralne, które mogą zagrażać zdrowiu lub dobrostanowi potomstwa. Status podpisu i ratyfikacji jest różny w poszczególnych państwach i należy go sprawdzać w aktualnej tabeli traktatowej Rady Europy. [18]

Zestawienie dla państw spoza UE ma charakter orientacyjny. W szczególności w państwach o strukturze federalnej lub zdecentralizowanej (np. Wielka Brytania, Bośnia i Hercegowina) mogą występować różnice regionalne. „Brak potwierdzenia” nie jest równoznaczny z ustaleniem, że przepisu nie ma.

5. POLSKA – OCENA I LUKI REGULACYJNE

Stan prawny

Podstawowym aktem pozostaje ustawa z 21 sierpnia 1997 r. o ochronie zwierząt. Tekst jednolity ogłoszony w Dz.U. z 2026 r. poz. 1485 uwzględnia stan prawny na 27 października 2026 r. Ustawa uznaje zwierzę za istotę zdolną do odczuwania cierpienia i nakłada na opiekuna obowiązki zapewnienia odpowiednich warunków bytowania. [13]

Art. 10a reguluje obrót psami i kotami oraz zakazuje ich rozmnażania w celach handlowych, z wyjątkiem hodowli zwierząt zarejestrowanych w ogólnokrajowych organizacjach społecznych, których statutowym celem jest działalność związana z hodowlą rasowych psów i kotów. Przepis ten nie stanowi jednak katalogu zakazanych cech pokrojowych kotów. [13]

W analizowanych polskich przepisach nie zidentyfikowano odrębnego zakazu hodowli Scottish Fold, Munchkin, kotów bezwłosych czy kotów o skrajnie skróconej kufie. Nie oznacza to, że w konkretnym przypadku nie może znaleźć zastosowania ogólny zakaz znęcania lub inne przepisy ochronne. Dla pewności prawnej potrzebne są jednak jasne kryteria, procedura oceny i kompetencje organów kontrolnych.

Uwaga na zmiany w 2026 r.: ogłoszony tekst jednolity uwzględnia m.in. ustawę o Krajowym Rejestrze Oznakowanych Psów i Kotów z 15 maja 2026 r. oraz ustawę zmieniającą ustawę o ochronie zwierząt z 3 lipca 2026 r. Część zmian tej ostatniej ustawy wchodzi w życie dopiero 28 lipca 2027 r. Zmiany te nie ustanawiają jednak szczególnego katalogu ekstremalnych cech hodowlanych kotów. [13, 19]

Najważniejsze luki

• Brak ustawowej definicji hodowli ekstremalnej i katalogu cech kotów, których selekcja stwarza wysokie ryzyko cierpienia.

• Brak jednolitego, obowiązkowego badania przydatności do rozrodu dla kotów ras obciążonych ryzykiem dziedzicznym.

• Niewystarczająca identyfikowalność kotów i miotów w praktyce oraz trudności w ustaleniu pochodzenia zwierząt oferowanych w internecie.

• Brak wyraźnego powiązania rejestracji hodowli z dokumentacją badań, wynikami leczenia i dobrostanem potomstwa.

• Brak wyraźnego mechanizmu wykluczania kotów o skrajnych cechach z wystaw i konkursów.

6. REKOMENDACJE

1. Zakaz selekcji powodującej cierpienie

Wprowadzić zasadę, że nie wolno rozmnażać kota, którego cechy anatomiczne, fizjologiczne, genetyczne lub behawioralne stwarzają istotne ryzyko bólu, choroby, ograniczenia naturalnego zachowania lub niezdolności do samodzielnego rozrodu. Zakaz powinien obejmować także przewidywalne skutki dla potomstwa.

2. Kryteria naukowe i indywidualna ocena

Opracować wykaz cech ryzyka oraz standardowe narzędzia oceny: drożność dróg oddechowych, funkcję oczu i powiek, lokomocję, stan stawów, kręgosłupa, skóry, słuchu i narządów czucia. Nie opierać zakazu wyłącznie na nazwie rasy.

3. Obowiązkowa ocena przed rozrodem

Wprowadzić ocenę weterynaryjną dla kotów z cechami ryzyka, w tym dokumentację badań genetycznych i klinicznych. Zwierzęta wymagające stałego leczenia lub operacji korygujących wadę pokrojową nie powinny być automatycznie uznawane za odpowiednie do dalszej hodowli.

4. Identyfikowalność i kontrola

Powiązać mikroczip, rejestr hodowli, dane rodziców, mioty, wyniki badań i historię leczenia. Kontrole powinny obejmować również sprzedaż internetową, import i hodowlę poza organizacjami felinologicznymi.

5. Wystawy, konkursy i reklama

Wykluczać koty o cechach stwarzających wysokie ryzyko dobrostanowe z konkursów i pokazów. Standardy organizacji felinologicznych powinny być zgodne z prawem, a nie zastępować ustawowej ochrony.

6. Odpowiedzialne przejście

Zakazy powinny koncentrować się na przyszłej hodowli, obrocie i promowaniu cech szkodliwych, a nie prowadzić do porzucania lub automatycznego odbierania opiekunom już istniejących kotów. Potrzebne są okresy przejściowe, wyjątki dla ratowania zwierząt i wsparcie dla schronisk.

7. Współpraca międzynarodowa

Wspierać jednolite kryteria w UE i wymianę danych między organami. Państwa powinny stosować surowsze regulacje krajowe tam, gdzie jest to uzasadnione dobrostanem i dopuszczalne w świetle art. 30 rozporządzenia 2026/1818.

7. WNIOSKI

Ekstremalna hodowla kotów nie jest wyłącznie kwestią estetyki ani sporu o standardy ras. To problem dobrostanu, dziedziczenia chorób i odpowiedzialności za przewidywalne skutki selekcji. Cechy takie jak złożone uszy, skrajnie skrócona kufa, skrócone kończyny czy brak funkcjonalnej sierści mogą wpływać na codzienne funkcjonowanie kota przez całe życie.

Nowe rozporządzenie UE wyznacza wspólny kierunek i po raz pierwszy wprowadza bezpośrednie unijne obowiązki dotyczące strategii hodowli, przesadnych cech pokrojowych i udziału w wystawach. Jednak kluczowe znaczenie będą miały akty delegowane, wdrożenie krajowe, kontrole oraz dostęp do danych weterynaryjnych.

Mapa prawa pokazuje, że Europa nie jest jednolita. Niderlandy przyjęły bardzo daleko idące środki wobec kotów bezwłosych i z fałdowanymi uszami; Austria, Niemcy, Francja, Szwecja, Norwegia i Szwajcaria stosują szerokie przepisy o hodowli szkodliwej dla zdrowia i dobrostanu. W wielu innych państwach istnieją jedynie przepisy ogólne, których praktyczne zastosowanie może być niepewne.

Najskuteczniejszy model łączy cztery elementy: naukowe kryteria oceny, zakaz rozmnażania zwierząt stwarzających wysokie ryzyko cierpienia, identyfikowalność oraz egzekwowanie prawa. Zasada przewodnia powinna być prosta: zdrowie i zdolność kota do naturalnego, komfortowego życia muszą mieć pierwszeństwo przed wyglądem.

8. ŹRÓDŁA I BIBLIOGRAFIA

[1] Rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2026/1818 z 17 czerwca 2026 r. w sprawie dobrostanu psów i kotów oraz ich identyfikowalności, Dz.U. UE L 2026/1818, 10.08.2026. Tekst polski w EUR-Lex.

[2] Rijksdienst voor Ondernemend Nederland, „Houdverbod naaktkatten en vouwoorkatten”; oraz Besluit van 9 oktober 2025, Staatsblad 2025, 288. RVO – zakaz utrzymywania.

[3] Chang J. i in., Osteochondrodysplasia in three Scottish Fold cats, Journal of Veterinary Science, 2007; Malik R., Genetic diseases of cats, Journal of Feline Medicine and Surgery, 2001.

[4] Universities Federation for Animal Welfare (UFAW), Genetic Welfare Problems of Companion Animals: Munchkin – limb deformity. UFAW.

[5] Sieslack J. i in., Correlation of brachycephaly grade with level of exophthalmos, reduced airway passages and degree of dental malalignment in Persian cats, PLoS ONE, 2021. DOI: 10.1371/journal.pone.0254420.

[6] Mestrinho L.A. i in., Oral and dental anomalies in purebred, brachycephalic Persian and Exotic cats, JAVMA, 2018. DOI: 10.2460/javma.253.1.66.

[7] Eurogroup for Animals, Extreme Breeding in Europe – Mapping of Legislation, czerwiec 2026, w szczególności s. 5–11 i 22.

[8] The European Institute for Animal Law & Policy, The Protection of Cats and Dogs in EU Law – Companion for Life: From Ownership to Responsibility, white paper, październik 2025, część 3.4 i przypisy do ustaw krajowych. PDF.

[9] Austria, Tierschutzgesetz, §§ 5, 22a–22c, wersja obowiązująca od 1 stycznia 2025 r. RIS – Rechtsinformationssystem.

[10] Francja, Code rural et de la pêche maritime, art. R214-23. Légifrance.

[11] Niemcy, Tierschutzgesetz, § 11b. Gesetze im Internet.

[12] Niderlandy, Besluit van 9 oktober 2025, houdende wijziging van het Besluit houders van dieren, Staatsblad 2025, 288. Officiele bekendmakingen.

[13] Polska, ustawa z 21 sierpnia 1997 r. o ochronie zwierząt, tekst jednolity Dz.U. 2026 poz. 1485. ELI – Dziennik Ustaw.

[14] Szwecja, Statens jordbruksverks föreskrifter och allmänna råd om hållande av hundar och katter (SJVFS 2020:8), rozdz. 6. Tekst przepisów.

[15] Norwegia, Dyrevelferdsloven, § 25; Mattilsynet, Velferd og sporbarhet for hunder og katter. Mattilsynet.

[16] Szwajcaria, Tierschutzverordnung (TSchV), art. 25; Federal Food Safety and Veterinary Office, Animal welfare in breeding. FSVO.

[17] Wielka Brytania, Animal Welfare Act 2006; Scotland, The Animal Welfare (Licensing of Activities Involving Animals) Regulations 2021, Schedule 1. Legislation.gov.uk.

[18] Rada Europy, European Convention for the Protection of Pet Animals, ETS No. 125; tabela podpisów i ratyfikacji. Treaty Office.

[19] Polska, ustawa z 3 lipca 2026 r. o zmianie ustawy o ochronie zwierząt, Dz.U. 2026 poz. 1005; wejście w życie zasadniczych zmian 28 lipca 2027 r. ELI.

Nota prawna i aktualizacyjna

Opracowanie ma charakter informacyjny i porównawczy. Nie jest opinią prawną ani kompletnym tłumaczeniem aktów krajowych. Przepisy mogą być nowelizowane, a ich stosowanie może zależeć od regionu, statusu hodowcy, celu działalności i wykładni sądów. Przed podjęciem działań prawnych należy sprawdzić aktualny tekst urzędowy oraz skonsultować się z prawnikiem lub właściwym organem weterynaryjnym.